

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТАДЖИКСЬКИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ШІРИНШО ШОХТЕМУР
(РЕСПУБЛІКА ТАДЖИКИСТАН)
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
(СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПЬСКУ (ПОЛЬЩА)
ДЕРЖАВНИЙ ДЕНДРОЛОГІЧНИЙ ПАРК «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАНУ**

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної конференції
«ПРІОРИТЕТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ: ВІД ВИТОКІВ
ДО СЬОГОДЕННЯ» ДО 395-РІЧЧЯ ІСТОРІЇ ЗАКЛАДУ
ОСВІТИ ТА 178-Ї РІЧНИЦІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НА ТЕРЕНАХ БІЛОЦЕРКІВЩИНИ

24 вересня 2025 року

Біла Церква
2025

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Менеджмент-освіта в Україні: університети, академії, інститути, кафедри. Професорсько-викладацький склад. Наукові дослідження. Педагогічні інновації / за заг. ред.. А. А. Мазаракі. 2-е вид., допов. К.: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т., 2010. 758 с.
2. Білоцерківський національний аграрний університет: від витоків до сьогодення /за ред.. акад. НААНУ В. М. Власенка. Біла Церква, 2011. 320 с.

УДК: 63(091)(477-25Біла Церква):378.4(092)(055.2)

ПАСІЧНИК Н.С., кандидат історичних наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Nata_pasichnyk@ukr.net

ВНЕСОК ЖІНОК-ВЧЕНИХ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У РОЗВИТОК АГРАРНОЇ НАУКИ

Досліджено внесок у розвиток аграрної науки видатних жінок-вчених, які працювали у різний час в Білоцерківському сільськогосподарському інституті (Білоцерківському національному аграрному університеті)

Ключові слова: жінки-вчені, аграрна наука, Білоцерківський національний аграрний університет, Білоцерківського сільськогосподарського інституту, аграрна жіноча біографіка.

PASICHNYK N.S., PhD in history

Bila Tserkva National Agrarian University

CONTRIBUTION OF FEMALE SCIENTISTS FROM THE BILOZERKA NATIONAL AGRICULTURAL UNIVERSITY TO THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SCIENCE

The contribution to the development of agricultural science by outstanding female scientists who worked at different times at the Bila Tserkva Agricultural Institute (Bila Tserkva National Agrarian University) has been studied.

Key words: women scientists, agricultural science, Bila Tserkva National Agrarian University, Bila Tserkva Agricultural Institute, agricultural women's biographies.

Останнім часом все більшої популярності набуває тема гендерного складника різних сфер життя суспільства – мистецтва, освіти, політики, економіки, державного управління і т.д. Як слушно відзначає доктор історичних наук І. Демуз, йдеться про загальну «гендеризацію» сучасного українського суспільства.[1] В контексті Women studies (Жіночі студії) зростає дослідницький інтерес до ролі жінок у науці загалом у науці загалом й аграрній зокрема. Відбувається становлення аграрної жіночої біографіки як сукупності палітри наукових портретів жінок учених аграрної галузі, галузевих бібліографічних та біобібліографічних довідкових видань, формування електронних ресурсів біографічної інформації, присвячених аграріям. [1] Разом з тим, доводиться констатувати брак систематичних і комплексних досліджень наукової спадщини жінок-вчених в аграрній науці.

Своїх видатних дослідниць в галузі селекції та насінництва, мікробіології, ветеринарії та інших напрямках аграрної науки мав Білоцерківський національний аграрний університет. Так, у 1939 - 1941, 1945 - 1953 рр. завідувачкою кафедри патологічної анатомії Білоцерківського сільськогосподарського інституту (нині Білоцерківський національний аграрний університет) була Надія Георгіївна Толстова-Парійська, перша в СРСР жінка - докторка ветеринарних наук. Її наукові праці були присвячені вивченню патологічної морфології органів і тканин.[3] В повоєнний час кафедрою мікробіології в Білоцерківському сільськогосподарському інституті керувала мікробіолог, докторка ветеринарних наук Віра Петрівна Тульчинська. Спектр наукових інтересів дослідниці був досить широким і торкався актуальних проблем медичної, загальної, водної мікробіології, вірусології, екології.[2, с. 94-95]

На кафедрі Білоцерківського сільськогосподарського інституту працювала видатна вчена - селекціонерка Ольга Кирилівна Коломієць. Вона вперше в світі виділила автофертильну повністю одонасінну расу, яку почала схрещувати з кращими багатонасінними сортами буряків цукрових. В 1938-1940 роках нею була створена продуктивна форма одонасінних буряків цукрових. Насіння вирощене в 1940 р., було висіяне в попередньому сортовипробуванні в навчальному господарстві Білоцерківського сільськогосподарського інституту на Заріччі. Однак сортовипробування і висадки буряків цукрових, які були висіяні та висаджені в 1941 р. потрапили в район бойових дій і були знищені. О. Коломієць змогла зібрати лише незначну частину селекційного матеріалу. Вже після війни копітка і важлива робота була завершена і було створено перший в світі одонасінний сорт буряків цукрових.[4]

Десять років (1958 – 1968) доцентом кафедри анатомії БСГІ пропрацювала доктор ветеринарних наук, професор Ірина Володимирівна Хрустальова. Тут вона підготувала докторську дисертацію з порівняльної анатомії нервів кісток грудних кінцівок тварин у зв'язку з принципом сегментарної іннервації.[7]

Віра Семенівна Хоменко працювала у БСГІ/БНАУ з 1961 р. до 2007 р., спершу на кафедрі терапії та клінічної діагностики, потім на кафедрі паразитології і фармакології, де вела курс фармакології. Науковиця вперше у ветеринарній медицині з'ясувала фармакодинаміку нітрофуранів, вивчала видову, порідну та вікову чутливість до них, характер їхньої дії на основі клініко-фізіологічні і біохімічні параметри функціонування життєво важливих органів та систем здорових і хворих тварин, обґрунтувала раціональні схеми застосування з лікувальною метою телятам, поросятим і курям різного віку основних препаратів нітрофуранового ряду, що мають широкий спектр антимікробної активності. На основі проведених досліджень В.С. Хоменко захистила докторську дисертацію. Головне управління ветеринарної медицини Міністерства сільського господарства СРСР затвердило 5 настанов, розроблених В.С. Хоменко, щодо застосування препаратів нітрофуранового ряду.[6]

В 1960-х – 1970-х рр. наукові дослідження з селекції озимої пшениці проводила видатний селекціонерка, докторка сільськогосподарських наук, професорка кафедри генетики, селекції і насінництва Білоцерківського НАУ Лариса Антонівна Бурденюк-Тарасевич. Вчена також впродовж 30 років вивчала тривалу дію радіаційного опромінення на спадковість пшениці, яка в 1986-1987 рр. зазнала впливу радіаційного опромінення в зоні відчуження ЧАЕС, створила колекцію радіомутантів, що налічує понад три тисячі номерів, кращі з яких використовуються як вихідний матеріал для селекції. У співробітництві з японськими вченими Ібаракського університету нею вперше у гексаплоїдній пшениці відкрито і вивчено генетичну спадковість мутації третьої квіткової луски false glume. У 1969 - 1973 рр. кафедрою селекції та насінництва БСГІ керувала докторка сільськогосподарських наук, професорка, селекціонерка олійних культур, авторка сортів ріжю та льону олійного Ольга Іванівна Рижєєва.[4]

Варто відзначити й наукові здобутки В.В. Касянчук та О.М. Якубчак, які працювали на кафедрі патанатомії і ветсанекспертизи БСГІ. Вікторія Вікторівна Касянчук у 1992 р. захистила докторську дисертацію на тему «Біологічні засоби і методи діагностики, лікування корів, хворих на мастит, патогенетичне обґрунтування їх застосування», є авторкою і співавторкою більш ніж 120 наукових та методичних праць, та 8 авторських свідоцтв та патентів на винаходи. Докторка ветеринарних наук, професорка Ольга Миколаївна Якубчак досліджувала питання щодо впливу різноманітної мікрофлори на санітарно-технологічні показники молока і молочних продуктів, м'яса та продуктів забою сільськогосподарських тварин, вона є авторкою понад 240 наукових праць, у тому числі 10 патентів.[5, с. 68-70]

Проведений далеко не повний огляд наукової спадщини жінок-вчених Білоцерківського сільськогосподарського інституту (Білоцерківського національного аграрного університету) засвідчує вагомий внесок дослідниць в українську аграрну науку. Формат нашого дослідження не дозволяє охопити увесь науковий доробок вчених, які працювали в Університеті у різні роки. Їх наукові біографії, дослідницька праця, внесок у розвиток науки потребують подальших ґрунтовних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демуз І. Аграрна жіноча біографіка в контексті гендерних студій. *Історія науки і біографістика*. 2021. №1. С. 16–32. doi.org/10.31073/istnauka202101-02
2. Іваниця В. О. Пам'яті професора В.П. Тульчинської / В. О. Іваниця, Т. В. Бурлака та ін. *Мікробіологія і біотехнологія*. 2008. № 1. С. 93-99
3. Історія кафедри нормальної та патологічної морфології / Державний біотехнологічний університет: офіційний сайт. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/fakulteti-instituti/fakultet-veterinarnoyi-meditsini/kafedra-normalnoyi-ta-patologichnoyi-morfologiyi/istoriya-kafedry-normalnoyi-ta-patologichnoyi-morfologiyi/>
4. З історії кафедри генетики, селекції і насінництва / Білоцерківський національний аграрний університет: офіційний сайт. URL: https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/fakulteti/agro/istor_kaf_gen_sel_nasin.pdf
5. Наукові школи / Білоцерківський національний аграрний університет. Біла Церква, 2010.134 с.
6. Хоменко Вірі Семенівні – 100 років з дня народження / Білоцерківський національний аграрний університет: офіційний сайт. URL: https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/JPGpictures/museim/100_homenko.pdf
7. Хрустальова Ірина Володимирівна / Національний університет біоресурсів і природокористування України: офіційний сайт. URL: <https://nubip.edu.ua/khrustalova-iryna-volodymyrivna>

УДК: 637.1:641.56:579.864

СТЕПАНЧУК Л.О., викладач першої категорії

ВСП «Золотоніський фаховий коледж ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ»
stepanchuk8782@gmail.com

ВНЕСОК ВІДОМИХ НАУКОВЦІВ У РОЗВИТОК АГРАРНОЇ НАУКИ: ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МОЛОЧНИХ КОНСЕРВІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

На основі аналізу внеску вітчизняних та зарубіжних учених у розвиток аграрної науки, зокрема у сфері технології переробки продукції тваринництва, визначено актуальні напрямки для вдосконалення виробництва молочних консервів. Запропоновано власну наукову ідею щодо розроблення функціонального згущеного молока з підвищеною біологічною цінністю для забезпечення потреб захисників України.

Ключові слова: аграрна наука, молочні консерви, функціональні продукти, потреби ЗСУ, згущене молоко, вітаміни групи В, пробіотики.

STEPANCHUK L.O., lecturer of the first category

Separate Structural Subdivision "Zolotonosha Vocational College of Veterinary Medicine of Bila Tserkva National Agrarian University"

CONTRIBUTION OF WELL-KNOWN SCIENTISTS TO THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SCIENCE: PROSPECTS FOR IMPROVING THE TECHNOLOGY OF MILK PRESERVES IN MODERN CONDITIONS

The paper highlights the contribution of domestic and foreign scientists to agricultural science, particularly in the field of dairy processing technologies. Special attention is paid to the creation of functional condensed milk with increased biological value to meet the needs of Ukrainian defenders.

Key words: agricultural science, milk preserves, functional products, needs of the Armed Forces of Ukraine, condensed milk, B vitamins, probiotics.

Розвиток аграрної науки тісно пов'язаний із діяльністю провідних учених, які сформуvalи сучасні технології виробництва та переробки продукції тваринництва. Досвід минулого, зокрема використання згущеного молока під час Громадянської війни в США завдяки винаходу Гейла Бордена, підтвердив його стратегічну цінність як поживного продукту тривалого зберігання. В умовах сучасної повномасштабної війни в Україні, питання забезпечення військовослужбовців якісним та функціональним харчуванням набуває особливого значення.

Вітчизняні науковці, такі як М.І. Скаун, Г.Є. Поліщук, Н.В. Рябоконт та Т.Г. Осьмак, своєю діяльністю заклали основи для розроблення інноваційних способів підвищення біологічної цінності молочних продуктів [1, с. 45]. Їхні дослідження присвячені питанням збагачення, оптимізації складу та розробці заквасок із пробіотичними властивостями [2, с. 23]. Цей досвід є фундаментальною основою для впровадження новітніх технологічних рішень [3, с. 112].

ЗМІСТ

Панель № 1

ВНЕСОК ВІДОМИХ НАУКОВЦІВ У РОЗВИТОК АГРАРНОЇ НАУКИ

Шемігон О.І., Вихор М.В. Нарис до історії білоцерківського національного аграрного університету: Амосов Олег Юрійович.....	5
Ордіна Л.Л. Науковий внесок Леоніда Шеремета у питання дослідження українського менталітету.....	7
Цехмістренко С.І. Олексій Іванович Кононський як фундатор біохімічної науки, педагог та громадський діяч.....	9
Примак І.Д., Карпук Л.М., Павліченко А.А., Філіпова Л.М., Войтовик М.В., Тітаренко О.С. Глеваський Іван Васильович великий знавець буряківничої галузі, засновник першої в Україні кафедри буряківництва (до 90 річчя з дня народження професора І.В. Глеваського).....	11
Примак І.Д., Карпук Л.М., Єзерковська Л.В., Караульна В.М., Філіпова Л.М., Павліченко А.А., Тітаренко О.С. Внесок Івана Полікарповича Котоврасова в розвиток аграрної науки.....	13
Пахомова А.О. Фундамент аграрної реформи: правова спадщина академіка Сальмана І.Ю.....	14
Панченко Т.В., Городецький О.С. Історія становлення та наукова діяльність кафедри рослинництва Білоцерківського НАУ.....	16
Лозінський М.В., Філіцька О.О. Кафедра генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур Білоцерківського НАУ: минуле і сучасне.....	18
Бабенко О.І., Ставецька Р.В. Біографія та творчий доробок видатного вченого-селекціонера Рудика Івана Адамовича (1951-2014).....	22
Korotka I. Serhiy Vinogradsky – founder of soil microbiology.....	24
Вихор М.В., Шемігон О.І. В.І. Губенко – відомий вчений, економіст-аграрник.....	25
Пасічник Н.С. Внесок жінок-вчених Білоцерківського національного аграрного університету у розвиток аграрної науки.....	27
Степанчук Л.О. Внесок відомих науковців у розвиток аграрної науки: перспективи удосконалення технології молочних консервів в умовах сьогодення.....	29
Рубленко С.В., Авраменко Н.В., Козій Н.В. Науково-педагогічна діяльність професора Хоменко Віри Семенівни.....	30
Синчак В.П. Постать академіка М. Я. Дем'яненка та його внесок у підготовку фінансистів-аграрників.....	31
Власенко С.А., Івасенко Б.П. Наукова спадщина професора Г.Г. Харути.....	33
Рубленко М.В., Ільніцький М.Г. Внесок академіка Власенка В.М. у розвиток ветеринарної медицини і білоцерківської школи ветеринарних хірургів.....	35
Варченко О.М. Еволюція економічної думки: спадщина академіка А.С. Даниленка в Білоцерківському національному аграрному університеті.....	37
Вовкотруб Н.В., Сахнюк В.В., Тишківський М.Я., Чуб О.В., Мельник А.Ю., Піддубняк О.В., Харченко А.В., Саморай М.М., Білик Б.П., Грицай В.В., Гоцуляк М.М. Академік Володимир Іванович Левченко: життєвий і науковий шлях.....	41
Ланчуковська О.А. Внесок відомих науковців у розвиток ґрунтознавства та гербології.....	45
Ільніцький М.Г., Новак В.П., Бевз О.С., Сокольський В.П., Дудка В.Б. Слово про вчителя. До 120 – річчя від дня народження доктора біологічних наук, професора П.О. Ковальського.....	46
Ярмола О. В., Велика К. І. Білоцерківські трирічні педагогічні курси імені Бориса Грінченка на початку 1920-х років.....	47